

В дослідженні брали участь 30 учнів 9 - Б класу ЗОШ №18 м.Суми. Були застосовані наступні методики:

1. Диференційно-діагностичний опитувальник ДДО Є.А.Клімова.
2. Методика виявлення комунікативних та організаторських здібностей (КОС -2).
3. Тест опитувальник Айзенка.

Досліджувані, які обирають тип професії «людина-людина» мають переважно сангвінічний або холеричний темперамент. Більшість з них мають середній рівень комунікативних здібностей - 58.3%. Високий рівень комунікативних здібностей найбільше виявився у сангвініків. Тип професії «людина - техніка» мають досліджувані переважно з середнім рівнем комунікативних та організаторських здібностей. У типа професії «людина-природа» було виявлено низький рівень комунікативних та організаторських здібностей, переважаючий темперамент у цих досліджуваних - меланхоліки. Досліджувані з типом професії «людина-знакова система» мають середній рівень комунікативних здібностей або нижче середнього та середній рівень організаторських здібностей. Це флегматики та холерики. Жодних закономірностей не було виявлено у типа професії «людина - художній образ».

Таким чином, проведене нами дослідження показало, що практичному психологу при здійсненні профорієнтаційної роботи зі старшокласниками важливо підкреслити роль впливу особистісних якостей на професійне самовизначення.

Література:

1. Грецов А.Г. Выбираем профессию. Советы практического психолога. СПб: Питер, 2008. - 224с.:ил.
2. Климов Е.А. Как выбирать профессию: Книга для учащихся старших классов. - М.: Просвещение, 1990. - 159 с: ил.
3. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения. - М.: Академия, 2004 - 304 с.

Психологічні особливості рівня розвитку особистісної зрілості старшокласників

Скринник А.А. СДПУ ім. А.С.Макаренка

Поняття зрілості надзвичайно широке і багатозначне. Проблема зрілості – одна з центральних проблем психології

розвитку особистості. Її становлення як окремого напрямку психології відбувалося в контексті розробки теорії цілісної життєвої дороги людини. Різноманітності підходів в трактуванні зрілості в психології визначається відмінностями концептуальних підстав її дослідження.

Становлення особистісної зрілості саме в ранньому юнацькому віці вивчали: К.А.Абульханова-Славська, І.Д.Бех, Р.Бернс, Л.І.Божович, Ю.З.Гільбух, Є.І.Головаха, К.К.Платонов, О.В.Скрипченко, М.Й.Боришевський, Л.І.Божович, Ю.Гільбух та ін. Настійна необхідність становлення особистісної зрілості в ранньому юнацькому віці підкреслюється в працях М.І.Алексєєвої, Б.Г.Ананьєва, Г.С.Костюка, І.С.Кона, Ю.О.Приходько, Б.О.Федоришина та інших авторів. Підтвердження тому, що у підлітковому та юнацькому віці виявляються соціальна та психологічна зрілість, які є основою для формування особистісної зрілості, знаходимо у працях Ж. Піаже, Г. Саллівана, Л. Колберга.

З метою з'ясування рівня розвитку особистісної зрілості старшокласників використовувався «Опитувальник особистісної зрілості», який був розроблений авторським колективом під керівництвом Ю.З.Гільбуха. Було опитано 64 осіб (20 хлопців і 44 дівчат) віком 15-17 років. За допомогою тесту діагностувався загальний показник особистісної зрілості.

В результаті діагностики були отримані наступні результати: високий рівень особистісної зрілості мають 5 осіб (7,4 %), задовільний - 38 осіб (59,3 %), незадовільний - 21 осіб (33,3 %).

Також отримані дані свідчать про те, що лише 14 осіб (22,2 %) мають високий рівень мотивації досягнення, тобто їх діяльність спрямована на значимі особисті цілі, прагнення до максимально повної самореалізації, самостійність, ініціативність, вони прагнуть до лідерства, до досягнення високих результатів щодо власних дій. 36 (55,5%) осіб мають задовільний рівень розвитку цього показника, а 14 осіб (22,2 %) – незадовільний.

Стосовно шкали відношення до свого «Я» лише 2 особи (3,7%) мають високий рівень.. Ця шкала оцінює особу людини по таких характеристиках зрілості, як упевненість в своїх можливостях, задоволеність своїми здібностями, темпераментом і характером,

своїми знаннями, уміннями і навичками. В той же час даний аспект передбачає такий істотний параметр поведінки як адекватна самооцінка, висока вимогливість до себе, відсутність самовдоволення, скромність, пошана до інших людей. Більшість – 45 осіб (70,3%) мають низький рівень розвитку, а 17 осіб (25,9%) – середній.

Високий рівень розвитку почуття громадянського обов'язку мають 28 осіб (44,4 %), задовільний – 19 (29,6 %), тобто у них розвинуті такі якості, як патріотизм, інтерес до явищ суспільно-політичного життя, відчуття професійної відповідальності, потреба в спілкуванні, колективізм. Низький рівень мають 17 осіб (25,9%).

За шкалою життєвої установки 11 осіб (18,5 %) мають високий рівень, 14 осіб (22,2 %) – задовільний і 39 осіб (59,2%) – незадовільний, тобто у більшості опитуваних такі якості, як розуміння відносності всього сутнісного, переважання інтелекту над відчуттями, емоційна врівноваженість, розсудливість розвинуті в недостатній мірі.

Добре розвинуту здібність до психологічної близькості з іншою людиною виявляють 5 осіб (7,4 %) – високий рівень, середній рівень – 19 осіб (29,6 %), вони мають такі особові якості, як доброзичливість до людей, емпатія, уміння слухати, потреба в духовній близькості з іншими людьми. У переважній більшості – 40 осіб (62,9%) діагностовані складнощі у спілкуванні з людьми.

Можна зробити висновок, що більшість учнів (66,7%) мають середній та високий рівні особистісної зрілості. Але при цьому у віці ранньої юності актуальні такі проблеми як, незадоволеність собою, та негативне ставлення до свого «Я» (70,3%), труднощі встановлення психологічної близькості з іншими людьми (62,9 %) та негативна життєва установка (59,2%).

За результатами діагностики виявлена категорія осіб, які потребують індивідуально-консультаційної допомоги у зв'язку з незадоволеністю собою, емоційною неврівноваженістю, а також вона потребує додаткової роботи з формування навичок конструктивної взаємодії.